

တၢ်ဒီသဖၢတၢ်ရၤလီၤ HIV တၢ်ဘၣ်ကၢ်လၢ-မိၢ်-ဆူ-ဖိ

HIV တၢ်ဘၣ်ကၢ်ရၤလီၤအသးလၢမိၢ်-ဆူ-ဖိန့ၣ်အါတက့ၢ်မ့ၢ်ကျဲတဘိလၢဖိသၣ်တဖၣ်ဘၣ်ကၢ်ဒီး HIV န့ၣ်လီၤဖိသၣ်အိၣ်နီၤလၢအိၣ်ဒီး HIV တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကဘၣ်ကၢ်သ့ၣ် ဖဲ-မိၢ်အိၣ်ဒီးဟးသးအခါ န့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ဖျဲၣ်ဖိအခါ ခိဖျိအိၣ်ဘၣ်မိၢ်နီၤထံလၢအဘၣ်ကၢ်ဒီး HIV လၢမိၢ်လၢအအိၣ်ဒီး HIV တၢ်ဘၣ်ကၢ်

တၢ်ကူစါယါဘျါကျဲအိၣ်အါဘိလၢကဒီသဖၢဖိသၣ်အိၣ်ဖျဲၣ်သီတဖၣ်လၢ HIV တၢ်ဘၣ်ကၢ်န့ၣ်လီၤဖဲမိၢ်လၢအအိၣ်ဒီး HIV တဖၣ်မၤန့ၢ် ကသံၣ်လၢကဂဲလိာ်တြီဆၢဒီး HIV တၢ်ဆါယာ်ဖဲအိၣ်ဒီးဟးသး. ကအိၣ်ဖျဲၣ်ဖိ (labor),

ဒီးအိၣ်ဖျဲၣ်ဖိဝံၤအခါဒီးအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးအဖိတဖၣ်ခိဖ **Cesarean section (C-Section)** အခါန့ၣ်, HIV တၢ်ဘၣ်ကၢ်ဆူဖိသၣ်န့ၣ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်အိၣ်ဖျဲၣ်ဖိဒီး ၂% န့ၣ်လီၤဖိသၣ်အိၣ်ဖျဲၣ်သီလၢအမိၢ်အိၣ်ဒီး HIV တဖၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဟ့ၣ်ဒုးအိ အဝဲသ့ၣ်ဒီး HIV ကသံၣ်ဖိၣ် (antiretrovirals) ဖဲအိၣ်ဖျဲၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပိာ်မုၢ်လၢတသ့ၣ်ညါလီၤအသးလၢအိၣ်ဒီး HIV တၢ်လၢကအိၣ်ဖျဲၣ်အဖိတစုတဖၣ်အဂီၢ်, တၢ်ကူစါယါဘျါလၢအကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢတဖၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဒီးန့ၢ် HIV တၢ်ကူစါယါဘျါဖဲကအိၣ် ဖျဲၣ်ဖိဒီးအိၣ်ဖျဲၣ်ဖိဝံၤအခါန့ၣ်, HIV တၢ်ဘၣ်ကၢ်ဆူအဝဲသ့ၣ်အဖိအိၣ်ဖျဲၣ်သီတဖၣ်န့ၣ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်အိၣ်ဖျဲၣ်ဖိဒီး ၁၀% န့ၣ်လီၤ. မိၢ်လၢအိၣ်ဒီး HIV လၢတအိၣ် HIV ကသံၣ်ဖိၣ် (antiretrovirals) ဖဲအိၣ်ဒီးအဟး, ကအိၣ်ဖျဲၣ်ဖိမ့တမ့ၢ်အိၣ်ဖျဲၣ်ဖိဝံၤအခါန့ၣ်, တၢ်ဆါ ယာ်ဘၣ်ကၢ်ဆူအဝဲပိာ်မုၢ်အဖိအအိၣ်န့ၣ်ကအိၣ်ဝဲ ၂၅% န့ၣ်လီၤ.

န့ၣ်အိၣ်ဒီးအိၣ်ဖျဲၣ်ဖိဒီးတၢ်ကွဲးအိၣ်ဖျဲၣ် မ့တမ့ၢ် န့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ဖျဲၣ်ဖိဒီးန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်တမံၤလၢန [ကးတၢ်ပိၣ်သကိးဒီးပုၤလၢဟ့ၣ်နီၤလီၤန့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ တၢ်ကွဲးထွဲဖဲန့ၣ်အိၣ်ဒီးန့ၣ်ဟးန့ၣ်သးအခါန့ၣ်လီၤ. အဝဲအံၤသ န့ၣ်ထီၣ်သးလၢနတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့, HIV တၢ်ကူစါယါဘျါအပတီၢ်, ဒီးန့ၣ်တၢ်အိၣ်ဖျဲၣ်ဖိအကျိၤအကျဲဖဲန့ၣ်ကအိၣ်ဖျဲၣ်ဖိအခါဒဲလဲၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

HIV တၢ်သမံသမိးလၢပိာ်မုၢ်လၢအိၣ်ဒီးအဟးအသးတဖၣ်အဂီၢ်-

CDC အုၣ်ကီၤအာၣ်လီၤဝဲဒၣ်လၢပိာ်မုၢ်လၢအိၣ်ဒီးအဟးအသးတဖၣ်ကဘၣ်မၤကွၢ် HIV-ဘၣ်ဆၣ်ပုၤကိးဂၤဒဲးလၢအဟ့ၣ်နီၤလီၤတၢ် အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ တၢ်ကွဲးထွဲတဖၣ်တဟ့ၣ်နီၤလီၤ HIV တၢ်သမံသမိးတဘျီယီဆူပိာ်မုၢ်လၢအိၣ်ဒီးအဟးအသးတဖၣ်အဂီၢ်ခဲလၢာ်ဘၣ်. န့ၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီးဟးသးဒီးန့ၣ်ဆိကမိၣ်လၢဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်န့ၣ်အိၣ်ဒီး HIV မ့တမ့ၢ်တၢ်ဆါလၢဘၣ်ကၢ်လိာ်သးခိဖျိပိာ်မုၢ်ပိာ်ခွါမံယုာ်လိာ်အသး န့ၣ်, တၢ်အံၤအကါဒိၣ်ဒိၣ်မးလၢနကမၤပုၤမၤန့ၢ်န့ၣ်လီၤ HIV တၢ်သမံသမိးန့ၣ်လီၤ.

HIV တၢ်သမံသမိးလၢဖိသၣ်အိၣ်ဖျဲၣ်သီတဖၣ်အဂီၢ် Antibodies နီၢ်ခိၣ်တြီဆၢမ့ၢ်ဝဲတၢ်အမိၢ်ပျၢ်တဖၣ်လၢ နီၢ်ခိၣ်ကိးဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲလၢ ကဂဲလိာ်တြီဆၢတၢ်ဘၣ်ကၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ညီၣ်နီၢ်အးမၤကွၢ်တၢ်ဆါယာ် တဖၣ်ပာ်ဖျါဝဲဒၣ်လၢပုၤတကၤမ့ၢ်ဘၣ်ကၢ်တၢ်ဒီး HIV န့ၣ်ယုကွၢ် antibodies လၢ ကဂဲလိာ်တြီဆၢ HIV န့ၣ်လီၤဖိသၣ်ကိးဂၤဒဲးလၢအိၣ်ဖျဲၣ်ထီၣ်ဒီးမိၢ်လၢအိၣ်ဒီး HIV တဖၣ်န့ၣ်နီၢ်ခိၣ်တြီဆၢအိၣ်ကိး ဂၤဒဲးလၢကဂဲလိာ်တြီဆၢ HIV န့ၣ်လီၤ. နီၢ်ခိၣ်တြီဆၢတဖၣ်အံၤကဲထီၣ်ခိဖျိအဝဲသ့ၣ်အမိၢ်တဖၣ်အဂီၢ်တြီဆၢ တၢ်ဆါကျဲသန့မၤတၢ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်န့ၣ်လီၤဆူဖိသၣ်အသ့ၣ်ကျိၤအပူၤတချုးဖိသၣ်အိၣ်ဖျဲၣ်န့ၣ်လီၤ. နီၢ်ခိၣ်တြီဆၢ တဖၣ်အံၤအိၣ်န့ၣ်တၢ်လၢန့ၣ်လီၤ. နီၢ်ခိၣ်တြီဆၢတဖၣ်အံၤ ဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢမိၢ်လၢမိၢ်န့ၣ် ဘၣ်ကၢ်ဒီး HIV, ဘၣ်ဆၣ်အခိပညီတမ့ၢ်လၢဖိသၣ်ဘၣ်ကၢ်ဒီးတၢ်ဆါဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အံၤအဒိပညီၤမ့ၢ်ဝဲၣ်ခိၣ်ထံးနီၢ်ခိၣ်တြီၤဆၢတၢ်မၤကွၢ်တဖၣ်လၢHIV တၢ်ဘၣ်ကၢ်တဖၣ်န့ၣ်အဘျူးတအိၣ်လၢဖိသၣ်အိၣ်ဖျၢၣ်သီ မ့တမ့ၢ် ဖိသၣ်အိၣ်နီၣ်ဖိတဖၣ်အပူၤဘၣ်.

ပုၤဟ့ၣ်နီၤလီၤတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ တၢ်ကွၢ်ထွဲတဖၣ်စူးကါ HIVတၢ်မၤ ကွၢ်လီၤဆိတဖၣ်လၢအထီၣ်ဒါတၢ်ဆါယၢ်တဆံးတကွၢ်လၢအကစၢ်ဒၣ်ဝဲလၢဖိသၣ်လၢအသးစၢ်န့ၢ်ဒံးဖိ လါသ့ၣ်တဖၣ်အသ့ၣ်ကျိၤပူၤန့ၣ်လီၤ.(သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်လၢ, HIVတၢ်မၤကွၢ်တဖၣ်အါတကွၢ်ယုကွၢ်နီၢ်ခိၣ်တြီၤဆၢ လၢကဂဲလိာ်တြီၤဆၢတၢ်ဆါယၢ်, တမ့ၢ်တၢ်ဆါယၢ်အကစၢ်ဒၣ်ဘၣ်န့ၣ်တကွၢ်.) မ့ၢ်လၢတၢ်မၤကွၢ်လီၤဆိတဖၣ်အယီ, ကသံၣ်သရၣ်တဖၣ်တဲဖျါကသ့ၣ်လၢဖိသၣ်အိၣ်နီၣ်တဖၣ်ဘၣ်ကၢ်ဒီး HIV၉၀%ဖဲဆၢကတီၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အသးအိၣ်၂လၢ,ဒီး ၉၅%ဖဲဆၢကတီၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အိၣ်၃လၢအခါန့ၣ်လီၤ.ဖိသၣ်ကိးဂၤဒီးလၢအအိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်ဒီးမိၢ်လၢအအိၣ်ဒီး HIV န့ၣ်, ကြးမၤကွၢ်HIV တၢ်သမံသမိးတဘျူးဘျီဖဲအအိၣ်ဖျၢၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံအဆိကတၢ်တန့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

နမ့မ့ၢ်မိၢ်လၢအအိၣ်ဒီးHIV န့ၣ်, အရူၤဒိၣ်လၢနကတဲသကိးတၢ်ဒီးပုၤ ဟ့ၣ်နီၤလီၤတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ တၢ်ကွၢ်ထွဲဘၣ်ယးတၢ်ကူၤစါယါဘျီတၢ်ရဲၣ် တၢ်ကျဲၤလၢနဒီးနဖိအိၣ်ဖျၢၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

မၤလီၤတၢ်လၢနမၤန့ၢ်တၢ်စံးဆၢတဖၣ်လၢနအိၣ်ဒီးတၢ်သံကွၢ်တမံလၢလၢဘၣ်ယး HIV/AIDS တကွၢ်. နကမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ ဝဲကျိၤဒီးပုၤဟ့ၣ်နီၤလီၤတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ တၢ်ကွၢ်ထွဲတဖၣ်မၤစၢၤန့ၣ်လီၤ.